

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економіки та менеджменту
Кафедра Економіки і підприємництва

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПОЗДНЯКОВ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 620.91:658.5

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Пріоритетні напрями розвитку зеленої економіки на підприємстві»

051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ В. В. Поздняков

Керівник роботи

Бугайчук Віта Віталіївна

к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва

Житомир – 2020

Висновок кафедри _____

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище ,ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Поздняков В.В. «Пріоритетні напрями розвитку зеленої економіки на підприємстві» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2020.

У кваліфікаційній роботі вивчено основні елементи зеленої економіки та встановлено концептуальних зв'язок з іншими видами економіки. Зелена економіка розвивається за умов дотримання відповідних принципів. У дослідженні обґрунтовано індикатори розвитку зеленої економіки на локальному рівні. Досліджено зв'язок зеленої економіки з органічним виробництвом. Проведено діагностику діяльності органічного виробництва продукції та визначено можливі напрями розвитку зеленої економіки. Розроблено прогноз зростання ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: зелена економіка, сепаратор гною, біологічні добрива, екологічні технології, біогаз.

SUMMARY.

Pozdnyakov VV «Priority areas of green economy development at the enterprise». Qualifying work manuscript the master's degree in specialty 051 – Economics. Polissia National University, Zhytomyr, 2020.

In the qualification work the basic elements of green economy are studied and conceptual connections with other types of economy are established. The green economy develops under the conditions of observance of the corresponding principles. The study substantiates the indicators of green economy development at the local level. The connection of green economy with organic production is investigated. The diagnostics of the activity of organic production is carried out and the possible directions of development of the green economy are determined. The forecast of growth of efficiency of activity of the enterprise is developed.

Key words: green economy, manure separator, biological fertilizers, ecological technologies, biogas.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	7
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ГАЛЕКС - АГРО» НОВОГРАД -ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	13
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПП «ГАЛЕКС - АГРО» НОВОГРАД -ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	20
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Проблеми з нераціональним використанням вичерпних природних ресурсів, варварські методи ведення бізнесу, націлені не на задоволення потреб споживачів і якість продукції, а лише на отримання вигоди, використовуючи в господарській діяльності енергозатратні технології з високим рівнем накопичення відходів у навколишньому середовищі. Наразі, технологічні, економічні, екологічні та соціальні проблеми бізнесу зумовлюють перегляду цілої системи організації безпечного існування суспільства та забезпечення його добробуту. Таким чином виникнення «зеленої економіки» стало необхідним для суспільства, адже саме такий вид економіки поєднує в собі усі сфери життєдіяльності і втручається не лише в господарську діяльність чи управлінські процеси, а й у процеси взаємовідносин та менталітету. Зелена економіка спрямована змінити психологію цілого суспільства, переосмислити апетити та запити населення, щодо задоволення надмірних потреб, розпочати думати не лише про власні блага, а й про навколишнє середовище. Розуміння важливості вирішення життєзабезпечуючих проблем зумовило вибір даної теми та дослідження її на локальному і державному рівнях.

Питаннями розвитку зеленої економіки, принципів і умов її становлення та проблем, щодо її оцінки займаються такі іноземні та вітчизняні вчені: Becker R., Georgeson L., Maslin M., Poessinouw M., Shadbegian R., Бистряков І., Галушкіна Т., Данилишин Б., Дима В., Захарова Т., Качинський А., Мусіна Л., Патона Б. та інші. Проте, дослідивши значну кількість наукових праць та глибину проведених досліджень, можна стверджувати, що тематика розвитку зеленої економіки на локальному рівні вивчена не достатньо, що вимагає проведення даного дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження можливостей, принципів, чинників та умов розвитку зеленої економіки в умовах підприємства. Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких завдань: дослідження особливостей та функціональних сфер зеленої економіки; окреслити теоретичні інструменти, які можуть бути використані для аналізу рушійних сил та процесів

розвитку зеленої економіки у підприємстві; обґрунтувати напрями розвитку зеленої економіки на ПП «Галекс – Агро» та обрахувати прогноз зростання ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Об'єктом дослідження є процес обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку зеленої економіки у ПП «Галекс – Агро» та зростання ефективності його діяльності. Предметом дослідження є розробка теоретико-методичної та практичної площини розвитку зеленої економіки у підприємстві.

В процесі дослідження було використано набір загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: співставлення, узагальнення і порівняння у дослідженні поняття «зелена економіка» та принципів її розвитку; для аналізу стану господарської діяльності використовувалися статистичні, аналітичні методи. Прогнозування результативних показників діяльності підприємства здійснювалось за допомогою лінійного тренду.

Практичний аспект дослідження прослідковується у раціональності запропонованих заходів, екологізації та озелененні виробничих процесів господарської діяльності, що є сучасним трендом забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Запропоновані напрями розвитку зеленої економіки в умовах підприємства зможуть у перспективі не тільки покращити економічні показники, але і зменшити екологічне навантаження на навколишнє середовище у результаті здійснення господарської діяльності.

Основні результати дослідження опубліковані в збірниках: матеріалах V Міжнародного науково-практичного форуму, 25 жовтня 2019 (ПНУ, м. Житомир) та науково-практичному журналі «Регіональна економіка та управління» 4 (26) листопада 2020 року.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з короткої анотації на українській та англійській мовах, змісту, вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

Дослідження проблем пов'язаних з екологічною нестабільністю, соціальною несправедливістю, надмірним споживанням природних ресурсів і неврегульованістю жодного з цих питань більш деталізовано розпочали науковці у 2008-2017 рр. Так у 2017 р. була розроблена міжнародна концепція зеленої економіки в контексті викорінювання бідності та сталого розвитку, яка привернула загальну увагу, оскільки включала екологічну і соціальну теми. Концепція зеленої економіки була розглянута представниками з різних країн на Конференції ООН зі сталого розвитку, яка відбулась у Ріо у 2017 р. [36].

Відповідно до даної концепції розвиток зеленої економіки має відбуватися за умови дотримання принципу «забруднювач платить та аналізує процес життєвого циклу». З моменту запуску у 2008 р. ініціативи ООН із зеленої економіки (GEI), однієї з дев'яти спільних кризових ініціатив, спостерігається поширення тлумачень та визначень таких як «зелене зростання» та «озеленення економіки». Ці терміни широко використовуються, як взаємозамінні та взаємопов'язані у постійно зростаючій кількості галузей економіки [35, 37].

Підтримуючи думку іноземних та вітчизняних науковців можна зробити висновок, що зелена економіка розвивається на перетині різних концепцій розвитку суспільства (рис.1.1).

Наведений рисунок ілюструє особливості «зеленої економіки», яка є зв'язаною з іншими економіками та концепціями їх розвитку. Основні проблеми на вирішення яких спрямована «зелена економіка» свідчать про її зв'язок з новими економіками: питання повторного використання природних ресурсів засвідчує її зв'язок з циркулярною економікою; боротьба з викидами CO₂, утворенням та накопиченням відходів – з екологічною економікою та економікою навколишнього середовища; впровадження у виробничі процеси зелених інноваційних технологій – з біоекономікою; боротьба за соціальну рівноправність усіх верств населення – з соціальною економікою; дотримання

соціальних зв'язків, зміцнення довіри, підтримка прав корінних народів та меншин пов'язують з феміністською економікою.

Рис. 1.1. Концептуальний зв'язок «зеленої економіки» з іншими життєзабезпечуючими видами економік

Джерело: власні дослідження.

Такий тісний зв'язок засвідчує про глибину проникнення даної економіки у проблеми суспільства для забезпечення їх вирішення та покращення рівня добробуту населення.

В процесі підготовки Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 рр. були внесені численні пропозиції, спрямовані на екологізацію усіх галузей економіки та упровадження таких інструментів «зеленої» економіки, як технології більш чистого виробництва, органічне сільськогосподарське виробництво, «зелене» будівництво, «зелені» закупівлі в державному та приватному секторах [13, 28].

На думку, Патона Б. Є. «Зелена» економіка інтегрує в собі екологію людини та простору в одне системне ціле за допомогою економічних та ефективних ринкових механізмів, вирішуючи перспективне завдання сталого розвитку [16, с. 44].

Вітчизняні вчені вивчаючи економічні інструменти переходу до зеленої економіки виділили основні з них, а саме: бюджетно-податкові, екологічні податки та податкові пільги; інвестиції у зелене підприємництво; зелені

облігації, зелені тарифи, субсидії на екологічне та органічне виробництво, податок на CO₂ [2, с. 263; 35].

Екологізація економіки за допомогою сільського господарства стосується підвищення продовольчої безпеки (доступності, доступу, стабільності та використання) при використанні меншої кількості природних ресурсів за рахунок поліпшення ефективності по всьому ланцюжку харчової вартості. Цього можна досягти, застосувавши екосистемний підхід до управління сільським, лісовим та рибним господарствами таким чином, щоб враховувати різноманітність суспільних потреб та бажань, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь скористатися усіма товарами та послугами, що надаються наземними та морськими екосистемами [4].

Зелена економіка в своїй основі відповідає системі принципів, які забезпечують безпечні умови виробництва, розвитку економіки та життєзабезпечення населення (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Принципи розвитку зеленої економіки в умовах підприємства

Джерело: власні дослідження.

Зазначені на рисунку принципи мають безпосередній вплив на розвиток економіки підприємства та держави в цілому, а також відповідають міжнародній політиці. Впровадження в політику підприємства таких принципів розвитку зеленої економіки сприятиме його зростанню, зміцнить імідж на

національному та міжнародному рівні, а також підвищить конкурентоспроможність.

Розуміння еколого-економічного розвитку будь-якого сектору є складним процесом, а оцінка рівня розвитку зеленої економіки є особливо складним [8].

Точне вимірювання зеленої економіки за допомогою національної статистики або опитувань компаній є складним завданням, яке часто вимагає додаткових зусиль та досліджень або альтернативних методів збору даних. Більше того, без спільного визначення меж зеленої економіки неможливо ідентифікувати за допомогою стандартних галузевих класифікацій [6]. На думку іноземних науковців оцінка рівня розвитку зеленої економіки здійснюється за допомогою показників ефективності впроваджених інновацій, їх екологічності, соціальною складовою та технологічними змінами, які відбулися після впровадження [7].

Оцінка розвитку зеленої економіки повинна поєднувати комплекс відповідних показників, які оцінюють рівень виконання кожного з завдань, які вона визначає обов'язковими, і які є обов'язковими до виконання. Так світовою спільною визначено ряд показників, які мають враховуватися: за оцінки раціональності використання природних ресурсів; масштабів викидів виробничих токсинів у навколишнє середовище та кількістю підприємств, економічна діяльність яких пов'язана природоохоронними цілями розвитку суспільства. Система індикаторів розвитку зеленої економіки наведено у таблиці 1.1.

Таку структуру індикаторів було розроблено для кількісного та якісного оцінювання рівня «озеленення» економіки країни. Використання вказаних індикаторів дозволить проаналізувати можливості досягнення сталого розвитку в умовах конкретних обмежень та відповідних цільових орієнтирів. Детальний аналіз групи індикаторів дозволить своєчасно здійснити коригування дестабілізуючих ситуацій на різних рівнях розвитку зеленої економіки.

Розвиток та використання елементів зеленої економіки умотивує комплексні зміни у первинному секторі економіки країни: сільському

господарстві, рибальстві, лісовій та добувній промисловості, адже саме вони вимагають найбільш радикальних змін, оскільки саме тут створюються продукти для задоволення первинних потреб людства [12, С.55].

Таблиця 1.1

Індикатори розвитку зеленої економіки

Назва індикатора	Зміст індикатора
Екологічна та ресурсна продуктивність	визначає рівень ефективності використання природного капіталу
База природних активів	визначає ризики для економічного стійкого зростання
Екологічні аспекти якості життя	визначає ризики для здоров'я й безпеки, доступність зручностей та екосистемних послуг
Економічні можливості та політичні рішення	визначає ефективність політики, її роль на шляху до «зеленого» зростання: інвестиції в зелені види діяльності та розвиток технологій, стимулювання еко-інновацій і «зелених» закупівель, реформування субсидій та цін
Соціально-економічний контекст та характеристики економічного зростання	використовуються для відображення результатів «зеленої» трансформації на макрорівні

Джерело: розроблено автором.

Сільське господарство повинне орієнтуватися на соціально-економічний, екологічний напрями розвитку та нарощувати виробництво органічної продукції. В Україні нараховується близько 400 органічних господарств з загальною площею 270 тис. га. Рівень конкурентоспроможності підприємств та їх імідж за кордоном дозволив Україні увійти у двадцятку країн світу, що розвивають органічне виробництво. Однак, 90% вітчизняної органічної продукції експортується: продаж продукції на національних ринках має низьку рентабельність - 70%, тоді як реалізація в Європі – 200%. [10].

Проблема низької рентабельності органічного сектора України потребує урядового втручання, так, як даний сектор потребує додаткової підтримки для розвитку через спрощену систему оподаткування, надання додаткових пільг, субсидій та кредитних програм. Основна роль уряду у розвитку органічного сектору як одного з забезпечуючих чинників становлення «зеленої» економіки полягає у наданні допомоги «зеленому» розвитку і, водночас, елімінації перешкод, які можуть унеможливлювати перехід до «зеленої» економіки. Щоб протегувати такому переходу, розроблено ряд рекомендацій і заходів, що сприятимуть відповідальним особам, які приймають рішення, передбачати

ризиків та використовувати можливості, пов'язані з розвитком органічного сільського господарства в Україні [2, 4]. Пропозиції та інструменти забезпечення розвитку зеленої економіки у взаємозв'язку з органічним виробництвом наведено на рисунку 1.3.

Інструмент	Пропозиція
Посилення політики органічного виробництва та озеленення економіки	Розробити національний план дій щодо розвитку органічного сільського господарства та озеленення економіки.
Підтримка органічних фермерських кооперативів	Розробити фінансовий механізм підтримки у вигляді грантів та кредитних програм для підтримки органічних кооперативів.
Розгляд переваг для навколишнього середовища від органічного сільського господарства	Штрафні санкції за дії, які шкодять навколишньому середовищу за принципом «забруднювач платить»
Фокус на розвиток внутрішніх ринків	Просвітництво споживачів щодо переваг органічних продуктів.
Підтримка освіти, науки та розвиток потенціалу	Спеціалізовані тренінги та перепідготовка кадрів до органічних вимог виробництва.
Стимулювання приватних інвестицій в органічний сектор	Створення привабливого інвестиційного середовища для сектору за рахунок кредитів під низький відсоток.
Сприяння органічному виробництву з боку уряду	Підтримка уряду у доступі до ринків, підтримки органічних продуктів, сприяння державним закупівлям.

Рис. 1.3. Інструменти та пропозиції розвитку зеленої економіки у взаємозв'язку з органічним виробництвом

Джерело: розроблено автором.

Розвиток органічного сектору заохочує до розгляду та уніфікації каталізаторів, які матимуть на нього позитивний вплив. Відтак, інтеграція органічного сільського господарства в аграрну політику держави у комплексі з озелененням економіки сприяє вирішенню питань, які поширюються на галузі соціальної політики та економіки, зокрема, збереження навколишнього середовища, охорону здоров'я, регіональний розвиток, зайнятість, соціальні питання та захист прав споживачів [3, 10, 5].

Отже, зелена економіка знаходиться у тісному взаємозв'язку з органічним сільським господарством. Озеленення економіки та розвиток органічного виробництва сприяють розвитку суспільства, змінюють свідомість громадян, щодо якості продуктів харчування, покращують показники здоров'я.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ГАЛЕКС - АГРО» НОВОГРАД -ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПП «Галекс - Агро» є приватним підприємством зі статусом органічно орієнтованого. Розташоване підприємство у Житомирській області Новоград-Волинського району в селі Стриєва. Метою діяльності підприємства є виробництво органічно-сертифікованої продукції рослинництва і тваринництва. Вся продукція, що випускається сертифікована органом ТОВ «Органік Стандарт» та відповідає вимогам стандарту Біо Свісс (Швейцарія). В додатку А наведено структуру виробництва товарної продукції на підприємстві.

Аналізуючи дані найбільшу питому вагу у грошових надходженнях від реалізації продукції на підприємстві складають надходження від галузі рослинництва – 51,8 %, а від галузі тваринництва – 43,4 %. У структурі галузі рослинництва найбільше грошових коштів підприємство отримує реалізуючи зерно та ріпак озимий, що становить, відповідно, 8617,2 тис. грн. та 4203,8 тис. грн., тобто 26,6 % і 13,0 % усіх грошових надходжень. В структурі товарної продукції галузі тваринництва переважають кошти, що надійшли від реалізації ВРХ на м'ясо та молоко, що становлять, відповідно 10,7 % і 22,9 %. Найменшу питому вагу в структурі товарної продукції займають грошові надходження від реалізації вовна (0,01 %) та овочів відкритого ґрунту (0,01 %).

Згідно даних (Дод.2,3) у 2019 р. загальна земельна площа збільшилася на 45 га і складає 4379 га, а саме 100 %, що свідчить про використання у господарській діяльності усіх наявних земель. Площа ріллі у структурі земельних угідь займає 92,5 %, або 4050 га.

За допомогою таблиці 2.1 проаналізуємо ефективність використання земельних ресурсів у ПП «Галекс - Агро». Такий аналіз передбачає вивчення структури земельних угідь у підприємстві, проведення оцінки ефективності їх використання, виявлення резервів розширення площ та покращення якості

грунтів у перспективі, розробку плану проведення сівозмін та робіт з поліпшенням землі і підвищенням ефективності здійснених заходів.

Таблиця 2.1

Ефективність використання земельних ресурсів у ПП «Галекс - Агро»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017р.	
				(+, -)	%
НАТУРАЛЬНІ:					
Урожайність з 1 га, ц					
Зернових та зернобобових	43,0	34,4	53,7	10,8	125,1
Технічних:	71,7	91,5	75,9	4,3	105,9
Соняшник	27,3	25,8	23,4	-3,9	85,7
Соя	21,2	30,7	24,7	3,5	116,6
ріпак озимий	16,7	35	27,8	11,1	166,5
ріпак ярий	6,5	-	-	-6,5	-
Картоплі	99,5	72,5	-	-99,5	-
Овочів відкритого ґрунту	122	90	159	37	130,3
Вироблено на 100 га ріллі, ц					
зернових та зернобобових	2166,6	1552,7	2513,8	347,2	116,0
м'яса свиней	30,8	41,0	60,1	29,3	195,2
Вироблено на 100 га с.-г. угідь, ц					
Молока	617,4	581,5	615,6	-1,8	99,7
м'яса ВРХ	75,5	70,3	69,7	-5,8	92,4
Рівень розораності земель,%	93,5	93,5	92,5	92,5	98,9
ВАРТІСНІ:					
Одержано на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.:					
валової продукції (в постійних цінах 2010 р.)	768481,6	720940,7	854383,8	85902,2	111,2
товарної продукції	668,7	651,3	916,9	248,2	137,1
чистої продукції (валового доходу)	691,0	675,2	916,9	225,9	132,7
прибутку (+), збитку (-)	131,3	23,7	219,4	88,1	167,1

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

За результатами аналізу, визначено що, окремі натуральні показники мають негативне значення. Для прикладу, урожайність картоплі у 2019 р., порівняно із 2017 р., зменшилась на 99,5 ц, а соняшнику – 3,9 ц.

Про підвищення ефективності використання земельних ресурсів свідчать вартісні показники. Відтак, обсяг валової продукції (в постійних цінах 2010 р.), одержаний на 100 га с.-г. угідь, збільшився на 85902,2 тис. грн. Крім цього у 2019 р. на 100 га с.-г. угідь припало 219,4 тис. грн. прибутку, що

на 88,1 тис. грн.. більше, ніж у 2017 р. Зростання показників ефективності свідчить про ефективне використання земельних ресурсів, що призводить до зростання урожайності культур та збільшення виробленої продукції.

Аналіз використання трудових ресурсів є визначним розділом системи комплексного економічного аналізу діяльності ПП «Галекс - Агро». Отже за допомогою таблиці 2.2 проаналізуємо ефективність використання трудових ресурсів у ПП «Галекс - Агро».

Таблиця 2.2

Ефективність використання трудових ресурсів у ПП «Галекс - Агро»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.	
				(+, -)	%
Середньорічна чисельність працівників, чол.	327	323	307	-20	93,88
Відпрацьовано за рік 1 працівником, годин	2008	2000	2008	0	100
Відпрацьовано за рік 1 працівником, днів	251	250	251	0	100
Коефіцієнт використання трудових ресурсів	0,69	0,68	0,69	0	100
Навантаження на 1-го середньорічного працівника, га					
сільськогосподарських угідь	13,3	13,4	14,3	1,0	107,6
Ріллі	12,4	12,6	13,2	0,8	106,4
Вироблено валової продукції (в постійних цінах 2010 р.) на 1 середньорічного працівника, грн.					
по підприємству	101853,2	96735,5	121868,0	20014,8	119,7
в рослинництві	46660,0	47337,5	63779,8	17119,8	136,7
в тваринництві	55193,2	49398,0	58088,1	2894,9	105,2

Джерело: розрахована за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

Коефіцієнт використання трудових ресурсів вказує на значний рівень використання ручної праці. В 2019 р, він становив 0,69, а це свідчить про те, що процеси виробництва в більшості виконують з мінімальним використання техніки. Проте, за даними розрахунків видно, що за останні три роки збільшилася кількість виробленої валової продукції на середньорічного працівника на 20014,8 грн.. Отже, продуктивність праці зросла на 19,7 %, на підприємстві трудові ресурси використовуються ефективно.

Одним з визначних факторів підвищення ефективності господарської діяльності підприємства є рівень забезпечення виробничого процесу основними виробничими фондами. Стан, доцільне використання основних виробничих засобів, їх модернізація та своєчасне оновлення є важливим фактором нарощення виробничих потужностей. Тому проаналізуємо забезпеченість та ефективність використання виробничих фондів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Забезпеченість та ефективність використання виробничих фондів у ПП
«Галекс - Агро»**

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.	
				(+,-)	%
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	34708,5	37115,5	38447,5	3739	110,8
Фондозабезпеченість (на 100 га с.-г. угідь), тис. грн.	800,8	856,4	878,0	77,2	109,6
Фондоозброєність (на 1 середньорічного працівника), тис. грн.	106,1	114,9	125,2	19,1	118
Фондовіддача, грн.	959,6	841,8	973,1	13,5	101,4
Фондоємність, грн.	0,001	0,001	0,001	0	98,6
Ступінь зносу основних виробничих фондів, %	47,6	52,2	55,3	7,7	116,2
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	22312,5	25219,5	30014,5	7702	134,5
Коефіцієнт обороту оборотних засобів	1,30	1,1	1,34	0,04	103
Тривалість 1 обороту оборотних засобів на 1 грн. основних фондів, грн.	77	89	75	-2,2	97,1
Норма прибутку, %	10,0	1,6	14,0	4,1	-

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

Дані таблиці свідчать, що протягом 2017-2019 рр. збільшилася вартість основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення на 3739 тис. грн., це є позитивною тенденцією. Показник ефективності використання основних фондів, такий як фондовіддача, зріс в 2019 р. на 13,5 грн. Це свідчить про збільшення вартості отриманого доходу на 1 грн. основних фондів. Відповідно фондоємність, як обернений до фондовіддачі показник, залишається без змін, що є позитивним явищем. Фондоозброєність, як показник, що характеризує вартість основних фондів на одного працівника, збільшився на 19,1 тис. грн. або 18 %, і 2019 р. становив 125,2 тис. грн. Це є позитивним явищем, оскільки працівникам створюються умови підвищення продуктивності праці.

Негативним є те, що протягом останніх 3 років збільшився ступінь зносу на 7,7 % і в 2019 р. становив 55,3 %. Коефіцієнт обороту оборотних засобів показує кількість оборотів, який здійснюють оборотні засоби протягом звітного періоду. У 2019 році він становив 1,34, що на 0,04 більше, ніж у 2017 році, при цьому тривалість обороту оборотних засобів становила 75 днів. Показник норми прибутку, за останні 3 роки, збільшився на 4,1 % що свідчить про збільшення ефективності виробництва. Розрахунки аналізу економічної ефективності тваринництва та рослинництва представлено в додатку 4 та 5.

В таблиці 2.4 проведемо розрахунок ефективності господарської діяльності ПП «Галекс - Агро».

Таблиця 2.4

Ефективність господарської діяльності у ПП «Галекс - Агро»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.	
				(+,-)	%
Вироблено валової продукції (в постійних цінах 2010 р.), всього, млн. грн.	33,31	31,25	37,42	4,11	112,3
в т.ч. з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	7684,8	7209,4	85433,5	77748,7	111,2
- 1 середньорічного працівника, грн.	101853,2	96735,5	121868,0	20014,8	119,7
Отримано валового доходу, всього, тис. грн.	35940	29265	40151	4211,0	111,7
в т.ч. з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	8,3	6,8	9,2	0,9	110,6
- 1 середньорічного працівника, грн.	109,9	90,6	130,8	20,9	119,0
Отримано прибутку (+), збитку (-), всього, тис. грн.	5692	1026	9608	3916,0	168,8
в т.ч. з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	1,3	0,2	2,2	0,9	167,1
- 1 середньорічного працівника, грн.	17,4	3,2	31,3	13,9	179,8
Норма прибутку, %	10	1,6	14	4,0	-
Рівень рентабельності, %	24,5	3,8	32,1	7,7	-

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

У ПП «Галекс - Агро» протягом 2017-2019 рр. обсяг валової продукції збільшився на 4,11 млн. грн. Валовий дохід у 2019 р. становив 40151 тис. грн., що на 4211 тис. грн. більше, ніж у 2017 р., а це свідчить про те, що

підприємство є доволі прибутковим. Позитивним є також те, що за період 2017-2019 рр. збільшився прибуток у розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь та 1 середньорічного працівника.

Норма прибутку і рентабельність у 2019 р. зростали, відповідно на 4,0 % і 7,7 % більше, ніж у 2017 р. Оскільки, ці два показники є узагальнюючими критеріями економічної ефективності діяльності підприємства, а, відповідно, і цінової конкурентоспроможності, то можна сказати, що вони свідчать про ефективність виробництва продукції на даному підприємстві.

Місією кожного підприємства є задоволення потреб споживачів виробляючи продукцію у необхідній кількості та відповідної якості. Генеральною ціллю виробничого підприємства, як і інших є отримання максимально можливого розміру прибутку та досягнення відповідно позитивного рівня рентабельності. Зазначені показники є основними у розрахунку ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та досягненням ним конкурентних переваг.

За допомогою таблиці 2.5 визначимо рівень рентабельності у ПП «Галекс - Агро». Згідно з даними таблиці рентабельність підприємства у звітному році зростала за всіма показниками, зокрема: валова на 1,6 %, основної діяльності на 3,2 %, звичайної діяльності - 4,5 %. Показник рентабельності активів у 2019 р. порівняно з 2017 р. зріс на 0,1 %, що свідчить про зростаючий попит на органічну продукцію підприємства.

Рівень рентабельності операційної діяльності підприємства, як відображення фінансового результату від операційної діяльності (основа та інша діяльність, крім фінансової та інвестиційної) до відповідних витрат за 2019 р., у порівнянні з аналогічним показником 2017 р., зріс на 6,7 % і становив 46,3 %. Збільшення цього показника обумовлене збільшенням обсягу прибутку від операційної діяльності та зменшенням витрат операційної діяльності. Рентабельність власного капіталу у ПП «Галекс - Агро» у 2019 р. у порівнянні з 2017 р. зросла на 0,2 % і становила 3,9%. Це свідчить про ефективне використання капіталу інвестованого власником підприємства.

Таблиця 2.5

**Показники рівня рентабельності господарської діяльності
у ПП «Галекс - Агро»**

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р. (+, -)
1. Валова рентабельність (прибутковість) виробничих витрат, %	36,2	28,7	37,8	1,6
2. Коефіцієнт окупності виробничих витрат	2,8	3,5	4,2	1,4
3. Коефіцієнт окупності чистого доходу	3,8	4,5	6,2	2,4
4. Рентабельність (прибутковість) основної діяльності, %	31,8	22,7	35,0	3,2
5. Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності, %	30,8	22,1	34,3	3,5
6. Рентабельність (прибутковість) іншої операційної діяльності, %	39,6	33,5	46,3	6,7
7. Рентабельність (прибутковість) звичайної діяльності, %	28,8	21,0	33,3	4,5
8. Рентабельність (прибутковість) господарської діяльності, %	28,9	21,4	31,2	2,3
9. Рентабельність (прибутковість) підприємства, %	28,8	21,0	33,3	4,5
10. Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг), %	26,6	22,3	28,9	2,3
11. Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	25,0	19,0	27,5	2,5
12. Рентабельність активів, %	3,7	3,1	3,8	0,1
13. Рентабельність (прибутковість) виручки від операційної діяльності, %	23,6	18,1	24,6	1,0
14. Рентабельність власного капіталу, %	3,7	3,2	3,9	0,2

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

Отже за останні 3 роки економічна ефективність виробництва підвищилася, це свідчить про те, що підприємство отримувало високі прибутки від реалізації органічної продукції рослинництва та тваринництва. Основним напрямом подальшого розвитку і підвищення економічної ефективності продукції тваринництва є інтенсифікація виробництва з використанням сучасної техніки і технологій виробництва, які орієнтовані на зменшення виробничих витрат, тривалий термін експлуатації обладнання, підвищення продуктивності за рахунок зменшення часу простою та вдосконалених характеристик, зменшення споживання енергії та сприяння досягненню екологічності.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПП «ГАЛЕКС - АГРО» НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Політика зеленого зростання спрямована на сприяння економічному розвитку та добробуту людини шляхом збереження і ефективного використання природних ресурсів та екосистеми. Зелена економіка є дуже складною конструкцією з точки зору її спроб інтегруватися у економічні, екологічні та соціальні проблеми.

ПП «Галекс - Агро» має власну концепцію «зеленої» економіки, яка орієнтована на взаємоузгоджене, системне зростання економічних показників господарської діяльності за впровадження екологічних технологій та напрямів озеленення виробництва на різних стадіях виробництва. Господарська діяльність ПП «Галекс - Агро» на 80 % складається з елементів зеленої економіки, адже виробництво рослинництва і тваринництва є органічно сертифікованим та уся господарська діяльність побудована на системі використання екологічних та органічних ресурсів, які забезпечують процес виробництва.

Підприємство з року в рік розвивається та нарощує виробничі потужності, збільшує свою частку ринку та підвищує конкурентоспроможність. У перспективному плані діяльності підприємства на наступні 5 років закладено будівництво та відкриття нового корівника з використанням зелених технологій. Реалізація інвестиційного проекту дозволить підприємству тримати під контролем ситуацію з цінами і якістю пропонованої органічної продукції в мережі роздрібної торгівлі. У даний час ПП «Галекс - Агро» використовує нову проте, не зовсім сучасну техніку та технологію для виробництва та переробки продукції тваринництва. Тому передбачається що підприємство в майбутньому закупить новітню техніку німецької фірми GEA Group Aktiengesellschaft 2020 (табл. 3.1). Техніка даної фірми є сертифікованою і може використовуватися в органічному підприємстві, так як сертифікат якості містить органічне наповнення.

Таблиця 3.1

Бізнес-план реалізації інноваційного проєкту у ПП «Галекс - Агро»

№ з/п	Основні фонди	Наявне		План придбання		
		Кількість	Вартість, тис. грн	Кількість	Ціна, тис. грн	Вартість, тис. грн
1.	Сховище для кормів	1	70,0	-	-	-
2.	Корівник	-	-	1	300,0	300,0
3.	Устаткування корівника	-	-	1	470,0	470,0
4.	Ремонтні сементальні телиці	-	-	40	5	200,0
5.	GEA DairyBarn B3000-стійбища	1	450,0	-	-	-
6.	Відкидач гною	1	15,0	-	-	-
7.	Кормороздавач	1	35,0	-	-	-
10.	Інша с. г. техніка	х	50,0	-	-	-
	Всього	х	620,0	х	х	970

Джерело: власні дослідження.

У процесі дослідження було виявлено, що загальна сума інвестицій, потрібна для виконання бізнес-плану, складає 970,0 тис. грн. в т.ч. 470,0 тис. грн. необхідно на устаткування корівника і 500,0 тис. грн. для реалізації необхідних поточних витрат. Підприємство здійснює господарську діяльність порівняно тривалий період часу і використало можливості державної фінансової підтримки для органічних виробників. За таких умов, підприємство буде залучати кредит в розмірі 850 тис. грн., під 20 %.

Враховуючи якісний склад телиць сементальної породи, що планують докупити з-за кордону, річний надій молока від 1 корови досягне 4000 кг. В подальший період за рахунок проведених ремонтних робіт з покращенням якісного складу усього стада планується досягти річний надій до 6000 кг. Загалом, на 5 рік після введення в експлуатацію корівника максимальні обсяги виробництва молока зростуть до 1800 ц. Підприємство у своїй діяльності дотримується гасла «Комфорт корів - запорука гарного здоров'я стада та високих надоїв». Тому комфортні умови створюються починаючи від вільних стійок, загонів та матрацних систем, закінчуючи заборами для їжі та питними системами, вентиляційними технологіями, системами воріт та розчинами для чищення стійла.

Після розрахунку всіх експлуатаційних витрат, виручки від реалізації та прибутків і податків проведемо розрахунок потоку готівки, який наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок потоку готівки ПП «Галекс - Агро»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024р.
Виручка від реалізації, грн.	540000	625485	784569	881450	924595
Експлуатаційні витрати, грн.	265000	318000	389562	448792	84954
Валовий прибуток, грн.	275000	307485	395007	432658	439641
Чистий прибуток, грн.	326548	345892	425987	465782	496587
Сума кредиту, грн.	65310	69178	85197	93156	99317
Прибуток після виплати кредиту	261238	276714	340790	372626	397270

Джерело: власні дослідження.

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що ефективність впровадження інноваційного проєкту залежить від продуктивності корів, рівня собівартості виробленої продукції та її якості. Тому ПП «Галекс - Агро» має розробити систему заходів щодо оновлення молочного стада, забезпечення його збалансованими та якісними кормами, поліпшувати умови утримання корів. Впровадження комплексної системи дій управління галуззю молочного скотарства, реалізація всіх елементів, що входять у склад її функціональних рівнів забезпечать комплексний, системний, стратегічний підхід до управління в умовах ринкової економіки і маркетингової орієнтації підприємства, будуть сприяти зміцненню конкурентних позицій та отриманню переваг у довгостроковій перспективі [29].

У господарській діяльності ПП «Галекс - Агро» прийнято раціонально використовувати усі ресурси, які знаходяться в розпорядженні підприємства. Супутня та побічна продукція, що виникає під час виробничого процесу теж має використовуватися ефективно. Гній, який утворюється на підприємстві використовують у рослинницькому виробничому напрямі. Проте, усвідомлюючи особливості органічного виробництва, для використання гною в господарській діяльності, як органічного добрива потребує його додаткової обробки. Так, як корми теж проходять систему органічної сертифікації, слід приділяти увагу концентрації органічного добрива власного виробництва, щоб

не порушувати дозволені показники вмісту нітратів та нітритів у продукції рослинництва.

Для повної комплектації запропонованого корівника підприємство планує доладнати сепаратор гною з міні тепловою установкою для власного обігріву корівника, виробництва біо-добрива відповідної концентрації для органічного виробництва та використання рештків переробки у вигляді гранульованої підстилки (Рис. 3.1).

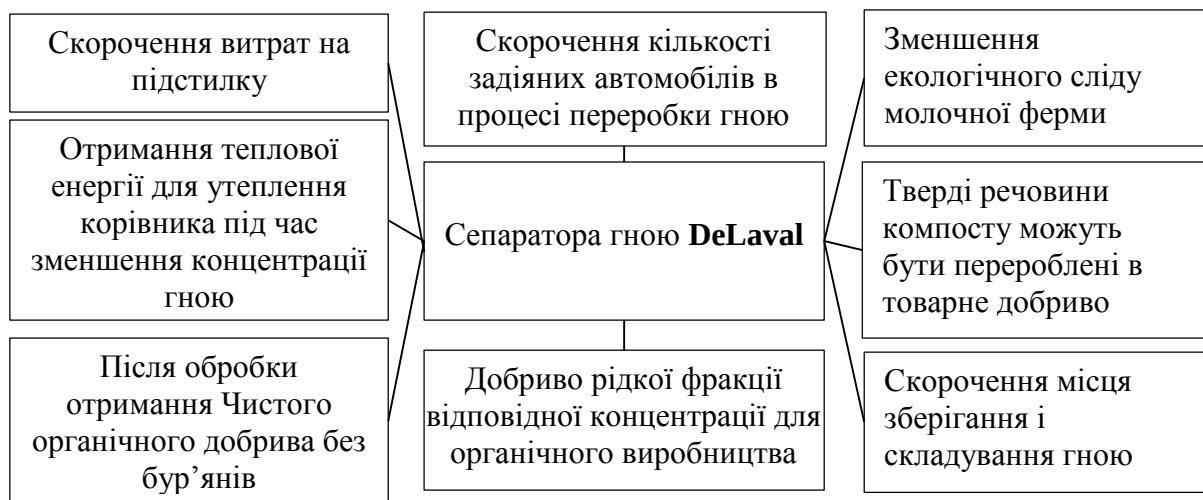

Рис. 3.1. Еколого-економічні переваги сепаратора гною

Джерело: власні дослідження.

Впровадження сепаратора гною DeLaval дозволить зменшити витрати на транспортування та зберігання гною, одночасно запобігаючи появі неприємних запахів, після відокремлення рідини від гною та септичного мулу. Видаляючи рідку фракцію, вага матеріалу значно зменшується, що також зменшує транспортні витрати. Як альтернативу, тверду фракцію можна компостувати для отримання високоякісних та зручних підстилок для тварин. В результаті витрати на транспортування та утилізацію гною майже повністю виключені. Бізнес -план впровадження сепаратора гною DeLaval наведено у таблиці 3.3.

Період окупності витрат залежить від об'ємів переробки та кількості вкладених інвестицій. Проте, за чотири місяці затрати не тільки будуть повернені, але і величина чистого доходу буде рівною величині вкладень, за умови щомісячного використання та продажу всього створеного біо-добрива.

Таблиця 3.3.

**Бізнес -план впровадження інноваційного продукту – сепаратора
гною DeLaval**

Характеристики сепаратора гною DeLaval	Показники
Об'єм гноївки, м3 /добу	164
Прийнята розрахункова вологість гноївки, %	93
Очікуваний об'єм теплової енергії з гноївки, м3 /добу	4076-5706
Виробництво сепаратора, кг/час	30
Час роботи в добі, год	8
Заробітна плата робочого, грн	6000
Витрати на електроенергію в місяць, грн	$3,1 \text{ р.} * 9,5 \text{ кВт} * 8 \text{ ч.} * 22 \text{ дня} = 5183,2$
Вартість 1 кг біо-добрива, грн	50-150
Витрати на виробництво в місяць, грн	$6000 + 5183,2 = 11183,2$
Вартість сепаратора, грн	740000
Прибуток від продажу біо-добрива, грн	$264000 - 11183,2 - 5183,2 = 247633,6$
Період окупності, міс	3

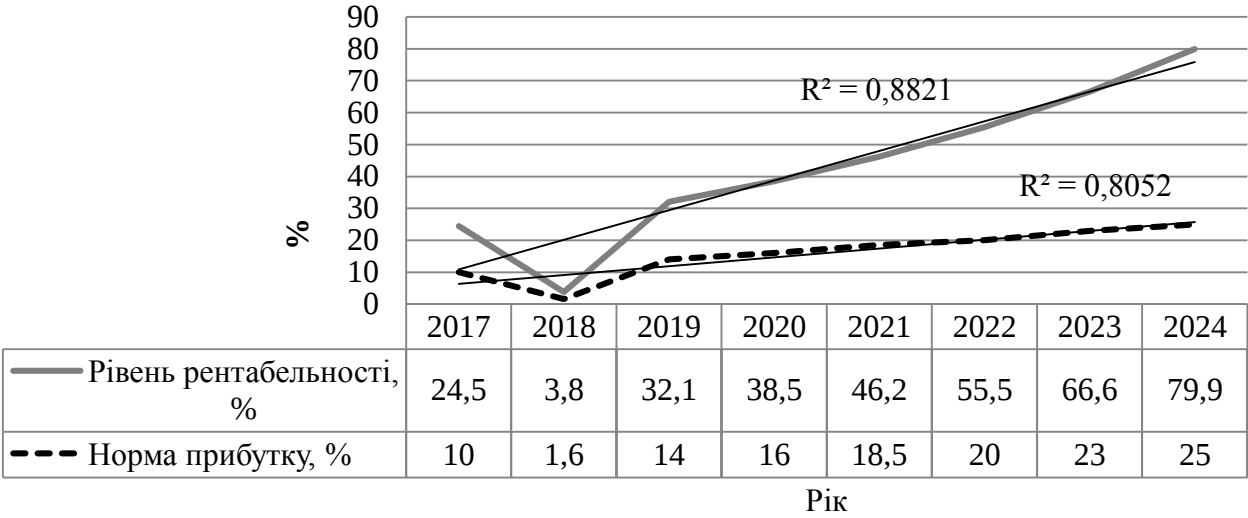
Джерело: власні дослідження.

Відповідно розробленого бізнес-плану переробка гною та впровадження сепаратора DeLaval є вигідним так, як період окупності за найменшої ціни продажу біо-добрива складає 3 місяці. На перспективу підприємство надлишки добрив має змогу реалізовувати отримуючи додаткове джерело доходу. Даний інвестиційний напрям дозволить не лише отримувати додатковий дохід а й скоротити виробничі витрати як у тваринництві так і в рослинництві.

Усі витрати підприємства по переробці гною будуть повернені після отримання кінцевого результату у вигляді, чистих біо-добрив, теплової енергії для обігріву води та корівника а також у гранульовані підстилки. Період переробки гною займає від двох до чотирьох місяців. Таким чином, впровадження сепаратора DeLaval вирішить проблеми підприємства по утилізації гною і забезпечить себе дешевою підстилкою, біо-добривом, та додатковими доходами його продажу, використовуючи безкоштовну сировинну базу підприємства, яка постійно поповнюється самим підприємством від виробничого процесу.

Рациональне використання усіх ресурсів, підвищення рівня якості утримання молочного стада дозволить покращити економічні показники: збільшити рентабельність господарської діяльності та норму прибутку. Прогноз

результатів від запропонованих заходів озеленення виробничих процесів проілюстровано на рисунку 3.2.

**Рис.3.2. Прогноз показників господарської діяльності
ПП «Галекс - Агро» після озеленення виробничого процесу**
Джерело: власні дослідження автора.

Відповідно проведеного прогнозу на п'ять років, можна стверджувати, що до 2024 р. рівень рентабельності має значно зрости і становитиме 79,9 %. Можна зробити висновок, що запропонований комплекс заходів озеленення виробничого процесу молочного напрямку підприємства є ефективними.

Автоматизація корівника та повторне використання гною у виробничому процесі у вигляді біо-добрива, теплової енергії для опалення корівника та підстилка з твердої частини, дають змогу зменшити виробничі витрати, підвищити продуктивність праці у тваринництві, а отже покращити показники рентабельності та норми прибутку. Проведені дослідження розвитку зеленої економіки у ПП «Галекс - Агро» підтверджують її орієнтацію на економічне зростання, соціальну відповідальність та екологічне орієнтування. Подальший розвиток зеленої економіки сприятиме інтеграції підприємства на нові ринки та покращення іміджу серед виробників органічної продукції.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

«Зелена економіка» є унікальною економікою, яка перед суспільством несе відповідальність за зростання його добробуту, шляхом раціонального використання можливостей оточуючого світу. Її особливістю є те, що вона не може існувати автономно та тісно взаємопов'язана з економікою навколишнього середовища, циркулярною, екологічною, феміністською, соціальною та біо-економіками. Вони є взаєдоповнюючими та нероздільними, оскільки кожна з них виконує особливі функції щодо цивілізованого розвитку суспільства. Зелена економіка ґрунтується на принципах добробуту, справедливості, планетних меж, ефективності та достатності та належного управління. Такі принципи визначають нові підходи до розвитку економіки окремого суб'єкта господарювання та, загалом, національної економіки.

Оцінка розвитку зеленої економіки поєднує показники, які мають враховувати оцінки раціональності використання природних ресурсів, масштаби викидів виробничих токсинів у навколишнє середовище та кількість підприємств економічна діяльність яких пов'язана природоохоронними цілями розвитку суспільства.

Зелена економіка знаходиться у тісному взаємозв'язку з органічним сільським господарством та спільно намагається вирішити проблеми нераціонального використання ресурсів, пошкодження родючого шару ґрунтів, пошкодження біорізноманіття, збільшення негативного впливу на водні ресурси. Озеленення економіки та розвиток органічного виробництва сприяють розвитку суспільства, змінюють свідомість громадян, щодо якості продуктів харчування, покращують показники здоров'я. Більшість розвинених країн світу мотивують сільськогосподарські підприємства займатися органічним виробництвом. Нажаль в Україні на даний час не приділяється достатньої уваги розвитку зеленої економіки та органічного виробництва. В дослідженні наведено основні інструменти та внесено пропозиції щодо розвитку зеленої економіки за умов органічного виробництва.

Аналіз грошових коштів досліджуваного підприємства вказує, що доходи від реалізації продукції в господарстві складають від галузі рослинництва - 50,56%, від галузі тваринництва – 45,87%. Водночас доходи від тваринництва продовжують стабільно зростати і досягли у 2019 р. – 48,46% від загальної суми. Причому найбільше надходжень підприємство отримує від реалізації молока та м'яса ВРХ, відповідно за 2019 р., – 27,48% та 13,12% від загальної суми грошової виручки.

Згідно з даними таблиці 2.5 рентабельність підприємства у звітному році зростала за всіма показниками, зокрема: валова на 1,6 %, основної діяльності на 3,2 %, звичайної діяльності - 4,5 %. Показник рентабельності активів у 2019 р. порівняно з 2017 р. зріс на 0,1 %, що свідчить про зростаючий попит на органічну продукцію підприємства. Рівень рентабельності операційної діяльності підприємства, за 2019 р., у порівнянні з аналогічним показником 2017 р., зріс на 6,7 % і становив 46,3 %. Рентабельність власного капіталу у ПП «Галекс - Агро» у 2019 р. у порівнянні з 2017 р. зросла на 0,2 % і становила 3,9%. Це свідчить про ефективне використання капіталу інвестованого власником підприємства.

Для покращення показників ефективності діяльності підприємства та для забезпечення сировиною власного переробного підприємства ТМ «Органік Мілк та Міт» ПП «Галекс - Агро» пропонується відкрити ще один корівник з зеленим направленням та додаткового обладнати його сепаратором гною. Підприємство планувало нарощення потужностей виробництва, проте не розглядало їх зелений напрям. Впровадження у виробничу сферу елементів зеленої економіки, дозволить підприємству зменшити негативний вплив на навколишнє середовище господарської діяльності. Впровадження сепаратора гною дозволить вирішити проблеми накопичення гною в несезонний період його використання. Переробка гною дозволить підприємству не піддаватися впливу сезонності і забезпечувати себе біо-добривами весь рік. Також це може стати додатковим джерелом отримання доходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугайчук В.В., Грабчук І., Тимчак В. та Орликовський М. (2019). Ефективність інноваційного використання відходів від фруктовового виробництва. Теорія управління та дослідження сільського бізнесу та розвитку інфраструктури, 41 (2), 183–196. <https://doi.org/10.15544/mts.2019.16>
2. Бугайчук В.В., Грабчук І.Ф., Разумна К. А. Каталізатори розвитку органічного сектору. Матеріали четвертій міжн. наук.-практ. конф. «Органічне виробництво і продовольча безпека» (21 травня). Житомир: Вид-во «Полісся». 2020. С 261-265.
3. Буркинський Б. В., Галушкіна Т. П., Реутов В. Є. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні : монографія. НАН України, Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. Підприємство Фенікс, 2011. 348 с.
4. Дима В. В. Фінансові інструменти стимулювання розвитку «зеленої» економіки в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 5-6. С. 182–187. DOI: [10.32702/2306-6814.2020.5-6.182](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.5-6.182).
5. Гевлич Л.Л. Використання стратегічної діагностики в розробці стратегії підприємства: автореф. дис. . канд. екон. наук: 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємством. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Луганськ, 2005. 19 с.
6. Головка Т.В., Сагова С.В. Стратегічний аналіз: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. За ред. М.В. Кужельного. К.: КНЕУ, 2002. С. 198
7. Грабчук І. Ф. Бугайчук В.В., Опалов О.А. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». № 63. 2020. С. 58-65.
8. Гура А.О., Гуцан Т.Г. Зелена економіка: сутність, чинники та перспективи розвитку в Україні. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». 2017. вип. 17. С. 42-52.

9. Демиденко С. Л. Особливості стратегічного аналізу середовища підприємства. Ефективна економіка. № 9, 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_9_21.
10. Єлісєєва Г.Ю. Статистичне оцінювання розвитку зеленої економіки в Україні. Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Економіка. 2013. Т. 21, вип. 7(2). С. 128-133.
11. Зелена економіка – порятунок людства.- Режим доступу: <http://www.dossier.org.ua/zelena-ekonomika-poryatunok-lyudstva>.
12. Зелене дос'є. (2018). Органічне виробництво та продукти харчування. OrganicInfo. <http://www.dossier.org.ua/organichne-virobnictvo-ta-produkti-harchuvannya>
13. Квач Я.П., Фірсова К.В., Борисов О.Г. «Зелена економіка»: можливості для України. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 6. 2015. С. 52-56.
14. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. N 880-р. // Режим доступу [www. zakon. rada. gov. ua / cgibin / laws/main](http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main).
15. Лук'янова В.В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 3, Т. 1. С. 52-58.
16. Мартинюк А., Огаренко Ю. Перспективи розвитку «зеленої» економіки. Фонд ім. Фрідріха Еберта. 2012. 16 с. Режим доступу: http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/green_economy_perspectives.pdf.
17. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д-ра техн. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. Київ. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. 72 с.
18. Новий курс: реформи в Україні. 2010 – 2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. К.: НВЦ НБУВ, 2010. 232 с.

19. Носонова Л.В. Застосування SWOT-аналізу для визначення конкурентоспроможності АТ «Сумський завод «Насосенергомаш». Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 4. С. 506–512.
20. Органічне виробництво. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
21. Орлова Н.С. Зелена економіка в умовах сталого розвитку України. Менеджер. 2015. № 1. С. 45-50.
22. Пащенко Е. Перспективная биоэнергетика, Информационное агентство УНІАН, 2016. URL: <https://ecology.unian.net/1255704-perspektivnaya-bioenergetika.html>.
23. Петухова О. М. Кластеризація як можливість реалізації інноваційних стратегій : монографія. К. : НУХТ. 2017. 263 с.
24. Потапенко В.Г., Качинський А.Б., Хлобистов Є.В. Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми: аналітична доповідь. К.: НІСД, 2011. 31 с.
25. Прушківська Е.В., Шевченко Ю.О. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект. Бізнесінформ. 2013. № 3. Режим доступу : http://business-inform.net/pdf/2013/3_0/186_191.pdf.
26. Розвиток альтернативної енергетики в Європі. URL: <https://smarteco.biz.ua/alternative-energy-eu/> (дата звернення: 11.05.2017).
27. Синчук, І.В. Вплив SWOT-аналізу на прийняття управлінських рішень в умовах фінансової кризи. Молодий вчений. 2016. № 3 (30). С. 174–178.
28. Скороход І. С. Горбач Л. М. Розвиток "зеленої" економіки в країнах Європейського Союзу. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30 (69), № 2. С. 17-21. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30\(69\)_2_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30(69)_2_6).
29. Тваринництво повинно бути високорентабельним та прибутковим. Режим доступу: <http://neadm.cg.gov.ua/index.php?id=199207&tp=page>
30. Успіхи розвитку органічного сектору України та Четвертий Всеукраїнський Ярмарок органічних продуктів [Електронний ресурс]. 51 Збірник наукових

праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». 2017. вип. 17 URL: <http://ecologiya.kiev.ua/noviny-dnya/133r.html>.

31. Харічков С.К., Андрєєва Н.М. Екологічне чисте виробництво: інституціональні передумови, шляхи та механізми їх активізації в Україні. Економіст. 2010. №10. С. 25-29.

32. Хвесик Ю. М. Інвестиційне забезпечення аграрної сфери сільських депресивних територій: інституціональні передумови та напрями удосконалення : монографія. К. : Кондор, 2016. 460 с.

33. Хорунжак Н. М., Бойчик І. М., Спьяк Г. І. Обґрунтування індикаторів і формалізація інтегрального показника стратегічного аналізу підприємств. Modern Economics. 2019. № 17(2019). С. 239-243. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-38](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-38).

34. Чайка Т.О. Ефективність органічного сільського господарства в Україні. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2011. № 4. С. 160-164.

35. Чмир О.С., Захаркевич Н.П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. Економічний вісник Донбасу. 2013. №3. С.54-62.

36. Яковлев Є.О., Скалецький Ю.М. Оцінка регіональних еколого–ресурсних та еколого-техногенних загроз національній безпеці України. К.: НІСД, 2010. С. 6-11.

37. EaP GREEN (2019). Аналітичний огляд «Перспективи розвитку «зеленої» економіки в Україні: органічне сільське господарство». 2019. С. 16. <http://www.green-economies-eap.org/ru/resources/Ukraine%20OA%20UKR%2027%20Jun.pdf>

38. UNEP. (2011). Organic Agriculture A step towards the Green Economy in the Eastern Europe, Caucasus, and Central Asia region. Geneva: UNEP. (ЮНЕП. (2011). Органічне сільське господарство: Крок назустріч Зеленій економіці у Східній Європі, Кавказі та Центральній Азії. Женева: ЮНЕП.)

39. Green economy. (2020) European Environment Agency (EEA). Available at: <https://www.eea.europa.eu/publications/europes-environment-aoa/chapter3.xhtml>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Структура товарної продукції ПП «Галекс - Агро»

Вид продукції	2017 р.		2018 р.		2019 р.		В середньому за 3 роки	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	(+, -)	%
Продукція рослинництва - всього, у тому числі:	11366,6	48,57	16125,7	55,61	13269	47,01	13587,1	50,56
зернові та зернобобові - всього, з них:	4325,3	18,48	9222,3	31,81	5729,6	20,3	64,25,73	23,91
пшениця озима	2283,5	9,76	5529,3	19,07	2046,6	7,25	3286,47	12,23
жито	-	-	190	0,66	0,4	0,001	63,47	0,24
гречка	296,7	1,27	20,1	0,07	257,4	0,91	191,4	0,71
кукурудза на зерно	100	0,43	137,4	0,47	158,2	0,56	131,87	0,49
ячмінь ярий	1574,6	6,73	2678,4	9,24	2892,3	10,25	2381,77	8,86
горох	50,6	0,22	570,8	1,97	118,6	0,42	246,67	0,92
овес	18,6	0,08	93,7	0,32	5,7	0,02	39,33	0,15
просо	1,3	0,01	-	-	-	-	0,43	0,002
інші зернові та зернобобові	-	-	2,6	0,01	250,4	0,89	84,33	0,31
соняшник	242,5	1,04	716,9	2,47	475	1,68	478,13	1,78
соя	160,4	0,69	3437	11,85	2052,2	7,27	1883,2	7,01
ріпак озимий	6428,8	27,47	2353	8,11	4804	17,02	4528,6	16,85
ріпак ярий	-	-	258,4	0,89	-	-	86,13	0,32
овочі відкритого ґрунту	4,8	0,02	-	-	5,5	0,02	3,43	0,01
інші продукція тваринництва	204,8	0,88	138,1	0,48	202,7	0,72	181,87	0,68
Продукція тваринництва - всього, у тому числі:	11198,8	47,85	12108,5	41,76	13678,6	48,46	12328,63	45,87
ВРХ	2550,7	10,9	3687,3	12,72	3704,1	13,12	3314,03	12,33
свиней	1756,6	7,51	2297,8	7,92	2059,6	7,3	2038	7,58
овець	49	0,21	37,4	0,13	27,4	0,1	37,93	0,14
молоко	6738,8	28,79	5979,7	20,62	7756,2	27,48	6824,9	25,39
вовна	14,8	0,06	4,5	0,02	3,5	0,01	7,6	0,03
мед, кг	45,8	0,2	69,3	0,24	70,6	0,25	61,9	0,23
інша продукція тваринництва	43,1	0,18	32,5	0,11	57,2	0,2	44,27	0,16
Послуги у рослинництві та тваринництві	837,3	3,58	745,7	2,57	1279,8	4,53	954,27	3,55
Продукція сільського господарства і послуги – всього	23402,7	100,0	28979,8	99,94	28227,4	100,0	26869,97	99,98
Продукція рибництва	-	-	16,2	0,06	-	-	5,4	0,02
Всього по під-ву	23402,7	100,0	28996	100,0	28227,4	100,0	26875,37	100,0

Додаток 2

Склад і структура земельних угідь у ПП «Галекс - Агро»

Вид угідь	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2019 р. до 2017 р.	
	га	%	га	%			(+, -)	%
Загальна земельна площа	4334	100,0	4334	100,0	4379	100,0	45	101,0
Всього сільськогосподарських угідь, з них	4334	100,0	4334	100,0	4379	100,0	45	101,0
рілля	4054	93,5	4054	93,5	4050	92,5	-4	99,9

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

Додаток 3

Склад і структура посівних площ у ПП «Галекс - Агро»

Культури	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2019 р. до 2017 р.	
	Га	%	га	%	га	%	(+, -)	%
Зернові та зернобобові - всього, з них:	2045	66,7	1829	67,6	1895	62,3	-150	92,7
пшениця озима	950	31,0	800	29,6	815	26,8	-135	85,8
пшениця яра	45	1,5	-	-	-	-	-45	-
жито	10	0,3	50	1,9	50	1,6	40	500,0
гречка	95	3,1	31	1,2	80	2,6	-15	84,2
кукурудза на зерно	195	6,4	175	6,5	200	6,6	5	102,6
ячмінь озимий	-	-	-	-	70	2,3	70	-
ячмінь ярий	500	16,3	578	21,4	545	17,9	45	109,0
горох	100	3,3	80	3,0	60	2,0	-40	60,0
овес	70	2,3	70	2,6	45	1,5	-25	64,3
інші зернові та зернобобові	100	3,3	45	1,7	30	1,0	-70	30,0
соняшник	75	2,5	75	2,8	120	3,9	45	160,0
соя	390	12,7	260	9,6	425	14,0	35	109,0
ріпак озимий	430	14,0	540	20,0	600	19,7	170	139,5
ріпак ярий	120	3,9	-	-	-	-	-120	-
картопля	4	0,1	2	0,1	-	-	-4	-
овочі відкритого ґрунту	1	0,03	1	0,04	1	0,03	0	100,0
Всього посівів	3065	100,0	2707	100,0	3041	100,0	-24	99,2

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

**Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва у ПП
«Галекс - Агро»**

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.	
				(+, -)	%
Продуктивність тварин:					
Середньорічний надій молока від 1 корови, кг	5146,0	4846,2	5183,8	37,9	100,7
Середньорічний приріст 1 гол. ВРХ на відгодівлі, ц	1,8	1,9	2,0	0,2	109,0
Середньорічний приріст 1 гол. свиней на відгодівлі, ц	1,0	1,3	1,6	0,6	156,0
Виробнича собівартість 1 ц, грн.:					
- молока	228,1	257,5	249,4	21,3	109,4
- м'яса ВРХ	1509,3	2348,8	1478,9	-30,4	98,0
- м'яса свиней	2266,5	1760,3	2035,2	-231,3	89,8
Отримано прибутку (+), збитку (-) від реалізації продукції тваринництва, всього тис. грн.	-1859,7	-3007,1	-324,6	1535,1	17,5
в тому числі з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	-0,4	-0,7	-0,1	0,4	17,3
- 1 середньорічного працівника тваринництва, грн.	-9,3	-15,7	-1,8	7,5	19,4
Рівень рентабельності галузі, %	-13,3	-18,0	-1,9	11,4	-

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».

Економічна ефективність виробництва продукції рослинництва

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.	
				(+, -)	%
Урожайність, ц/га:					
Зернових та зернобобових	43,0	34,4	53,7	10,8	125,1
Технічних:	71,7	91,5	75,9	4,3	105,9
Соняшник	27,3	25,8	23,4	-3,9	85,7
Соя	21,2	30,7	24,7	3,5	116,6
ріпак озимий	16,7	35,0	27,8	11,1	166,5
ріпак ярий	6,5	-	-	-6,5	-
Картоплі	99,5	72,5	-	-99,5	-
Овочів відкритого ґрунту	122	90	159	37,0	130,3
Виробнича собівартість 1 ц, грн.:					
Зернових та зернобобових	66,6	77,5	67,6	1,1	101,6
Технічних:	1467,8	659,0	598,6	-869,2	40,8
Соняшник	304,0	224,8	190,5	-113,5	62,7
Соя	225,9	188,0	132,3	-93,5	58,6
ріпак озимий	286,3	246,1	275,8	-10,4	96,4
ріпак ярий	651,7	-	-	-651,7	-
Овочів відкритого ґрунту	-	106,7	2,5	2,5	-
Отримано прибутку (+), збитку (-) від реалізації продукції рослинництва, всього тис. грн.	5133,0	1576,5	6115,3	982,3	119,1
в тому числі з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	1,2	0,4	1,4	0,2	117,9
- 1 середньорічного працівника рослинництва, грн.	40,1	11,9	47,8	7,7	119,1
Рівень рентабельності галузі, %	46,7	13,5	40,9	-5,8	-

Джерело: розраховано за річними звітами ПП «Галекс - Агро».